

МОНГОЛ УЛСЫН
БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ
САЙДЫН ТУШААЛ

Захиргааны хэм хэмжээний
актын улсын нэгдсэн бүртгэлд
2023 оны 06 сарын 06-ны
өдрийн 6246 дугаарт бүртгэл.

2023 оны 04 сарын 11 өдөр

Дугаар А/156

Улаанбаатар хот

Дүрэм шинэчлэн батлах тухай

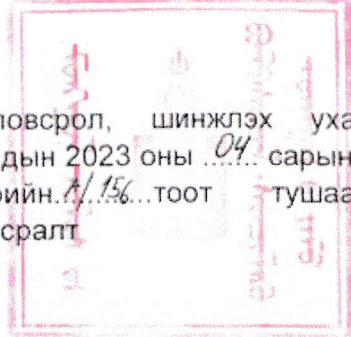
Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэг, Захиргааны ерөнхий хуулийн 64 дүгээр зүйлийн 64.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Эрдэм шинжилгээний ажилтны ёс зүйн дүрэм"-ийг хавсралт ёсоор баталсугай.
2. Байгууллагын хөдөлмөрийн дотоод журам, албан тушаалын тодорхойлолт, хөдөлмөрийн гэрээнд энэхүү дүрмийн дагуу нэмэлт, өөрчлөлт оруулж батлах, хэрэгжүүлэх, ёс зүйн зөвлөлийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлж ажиллахыг холбогдох байгууллагын захирал нарт үүрэг болгосугай.
3. Дүрмийг хэрэгжүүлэх ажлыг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангаж ажиллахыг Шинжлэх ухаан, технологийн бодлого, инновацийн хөгжүүлэлт, хэрэгжилтийг зохицуулах газар /Д Баттогтох/-т үүрэг болгосугай.
4. Энэ тушаал батлагдсантай холбогдуулан Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын 2007 оны "Дүрэм батлах тухай" А/454 дүгээр тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Л.ЭНХ-АМГАЛАН

14231 0640

Боловсрол, шинжлэх ухааны
сайдын 2023 оны 04 сарын 11
өдрийн 1/156 тоот тушаалын
хавсралт

ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТНЫ ЁС ЗҮЙН ДҮРЭМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

- 1.1. Монгол Улсын шинжлэх ухаан, технологийн тодорхой чиглэлээр эрдэм шинжилгээ, туршилт зохион бүтээх ажил гүйцэтгэдэг мэргэшсэн эрдэм шинжилгээний ажилтны үйл ажиллагааны ёс зүйн нийтлэг хэм хэмжээг тогтоон хэвшүүлж, эрдэм шинжилгээний үйл ажиллагаандаа баримтлах зарчим, даган биелүүлэх хэм хэмжээг тодорхойлж, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрдэм шинжилгээний ажилтны нэр хүндийг хамгаалахад энэхүү дүрмийн зорилго оршино.
- 1.2. Эрдэм шинжилгээний ажилтан судалгаа шинжилгээний ажилд хуулиар баталгаажсан тэгш эрхтэй, чөлөөтэй оролцох эрх зүйн байдал нь түүний ёс зүйн хариуцлагын үндэс болно.
- 1.3. Шинжлэх ухаан, технологийн тодорхой чиглэлээр эрдэм шинжилгээ, туршилт, зохион бүтээх ажил гүйцэтгэж буй эрдэм шинжилгээний байгууллага, дээд боловсролын сургалтын байгууллагын эрдэм шинжилгээний ажилтанд энэхүү дүрэм хамаарна.
- 1.4. Эрдэм шинжилгээний байгууллага, дээд боловсролын сургалтын байгууллага энэ дүрмээр тогтоосон ёс зүйн хэм хэмжээнээс жишиг болгон байгууллагынхаа судалгааны ажлын онцлогтой холбоотой ёс зүйн хэм хэмжээг дүрэмд тусгаж болно.
- 1.5. Эрдэм шинжилгээний ажилтны судалгааны үйл ажиллагаанд баримтлах ёс зүйн нийтлэг хэм хэмжээг зөрчсөн тухай иргэн, хуулийн этгээдийн гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг энэхүү дүрэм болон холбогдох хууль тогтоомжоор зохицуулна.

Хоёр. Эрдэм шинжилгээний ажилтны үйл ажиллагааны ёс зүйн зарчим

- 2.1 Эрдэм шинжилгээний ажилтан нь шинжлэх ухаан, технологийн үйл ажиллагаа эрхлэн гүйцэтгэхдээ ёс зүйн дор дурдсан нийтлэг зарчмыг баримтална.
  - 2.1.1. Хувь хүн бусад судлаач, тэдгээрийн үзэл бодол, оюуны өмч, жендерийн тэгш эрхийг хүндэтгэх;
  - 2.1.2. Улсын Их Хурал, Засгийн газраас тавьсан зорилтуудыг биелүүлэх, иргэдийнхээ аж амьдрал, нийгмийн хамгааллыг сайжруулах, байгаль орчноо

хамгаалах, олон улсын хамтын ажиллагааны хүрээнд хүлээсэн үүргийг биелүүлэхэд бүтээлчээр хувь нэмрээ оруулах;

2.1.3. Үндэсний аюулгүй байдал, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй эрдэм шинжилгээ, судалгаа, туршилт зохион бүтээх ажил явуулахгүй байх, өөрийн хүсэлтээр татгалзах, энэ талаар санаа бодлоо нээлттэй илэрхийлэх, мэдээлэх;

2.1.4. Шинжлэх ухааны мэдээ баримт, тооцоо, дүн шинжилгээ, үндэслэл, үнэлгээ дүгнэлт нь судалгаа, тооцоо, нотолгоонд тулгуурлах, үнэн зөв байх;

2.1.5. Шинжлэх ухааны ололт, үр дүн, дүгнэлт нь улс төр, үзэл суртал, шашны үзлийн нөлөөллөөс ангид, гагцхүү шинжлэх ухааны үнэнийг дээдэлсэн байх;

2.1.6. Мэдлэг оюуны салбар дахь нийт хүн төрөлхтний болон үндэсний уламжлалт ёс заншлыг баримтлах;

Гурав. Эрдэм шинжилгээний ажилтны ёс зүйн хэм хэмжээ

3.1. Эрдэм шинжилгээний ажилтны ёс зүйн нийтлэг хэм хэмжээ:

3.1.1. Шинжлэх ухааны үнэнийг эрэлхийлэх, судалж буй зүйлсээ баталгаажуулах, тайлбарлах, хамгаалахын тулд оюун санааны эрх чөлөөт мөн чанарыг эрхэмлэнэ.

3.1.2. Хүний хөгжил, хүмүүнлэг үйлсийн төлөө зорилгод захирагдан эрдэм шинжилгээ, туршилт, зохион бүтээх үйл ажиллагааг эрхэлнэ.

3.1.3. Бусад судлаачийн үзэл баримтлалыг хүндэтгэх, ойлгох, мөн өөрийн үзэл баримтлалыг бусдад зөв ойлгуулахдаа байгууллага, хувь хүний нэр төрд халдах, гүтгэх, доромжлохыг хориглоно.

3.1.4. Судалгааны ажилдаа үнэнч, чин сэтгэлээсээ хариуцлагатай хандаж, судалгаа, шинжилгээний зориулалттай нийтийн эзэмшлийн техник, тоног төхөөрөмжийг зөвхөн зориулалтын дагуу ашиглана.

3.1.5. Судалгааны ололт, үр дүнг хүн, байгаль орчин, нийгмийн эсрэг болон хувийн явцуу зорилгод урвуулан ашиглахыг хориглоно.

3.1.6. Бусдын бүтээл, судалгааны үр дүнг үндэслэлгүй шүүмжлэх, шүүмжлэлийг шинжлэх ухаанч бусаар өрнүүлэхээс татгалзаж, үнэнийг үл өмчилнө.

3.1.7. Эрх мэдэл, нэр төр, албан тушаал болон хувийн ашиг сонирхлын байр сууринаас эрдэм шинжилгээний ажилд хандахыг хориглоно.

3.1.8. Туршилт, судалгааны үр дүнд бий болоогүй зохиомлоор бий болгосон өгөгдөл, дүгнэлтийг боловсруулах, хуурамчаар үйлдэх, судалгааны ажлыг амжилттай болгох зорилгоор гарсан үр дүнг засахыг хориглоно.

3.1.9. Бусдын эрдэм шинжилгээ, судалгаа, туршилт зохион бүтээх ажлын үр дүнг өөрийн ажлын үр дүн болгон өөрчлөх, ашиглах, түгээхийг хориглоно.

3.1.10. Био ёс зүйн нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн хэм хэмжээг сахина.

3.1.11. Цахим ёс зүйн нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн хэм хэмжээг сахина.

3.2. Эрдэм шинжилгээний хамтлаг, судлаачдын багт ажиллах ёс зүйн хэм хэмжээ:

3.2.1. Хамтлаг, багийг бүрдүүлж байгаа субъект санал болгосны дагуу эрдэм шинжилгээний хамтлаг, судлаачдын багт судлаач зөвхөн өөрийн саналын үндсэн дээр орж ажиллана.

3.2.2. Судалгааны хамтлаг, баг нь хувь хүний болон санхүүгийн ашиг сонирхлын зөрчил, эрдэм шинжилгээний шударга бус өрсөлдөөнийг үүсгэхгүйгээр багийг бүрдүүлсэн байна.

3.2.3. Хамтлаг, багт ажиллахдаа гэрээ, хэлэлцээрийн шаардлагыг хатуу баримтална.

3.2.4. Хэрэгжүүлж буй төсөл, хөтөлбөрийнхөө зорилго, зорилтуудыг тодорхойлж шинжлэх ухаан, нийгэм, экологийн хувьд хариуцлагатай, хүнлэг байх арга замуудыг сонгон шийдвэрлэхэд хувь нэмэр оруулна.

3.2.5. Уламжлалт, уугуул, орон нутгийн болон бусад эх сурвалжаас олж авсан мэдлэгийг зохих ёсоор итгэмжлэн хүлээн авч судалгааны эргэлтэд оруулна.

3.2.6. Хамтын судалгааны явц, үр дүнгийн талаарх мэдээллийг хамтлаг, багийн зөвшөөрөлгүйгээр ашиглаж, нийтэлж, түгээхийг хориглоно.

3.2.7. Судалгааны ажлын явц, үр дүнгийн төлөө хамтын хариуцлага хүлээнэ.

3.3. Эрдэм шинжилгээний бүтээлийн хэлэлцүүлэгт судлаачийн баримтлах ёс зүйн хэм хэмжээ:

3.3.1. Эрдэм шинжилгээний бүтээлийн хэлэлцүүлэгт оролцох үүрэг хүлээсэн судлаач бүр биечлэн оролцохыг хичээнэ.

3.3.2. Хэлэлцэж буй бүтээлтэй бүрэн танилцсаны үндсэн дээр саналаа илэрхийлнэ.

3.3.3. Хэлэлцүүлэгт оролцохдоо танил тал, нам, эвсэл, байгууллагын харьяалал, багш шавийн холбоо зэргээс үл хамааран гагцхүү шинжлэх ухааны ёс зүйн шаардлагыг баримтална.

3.3.4. Хэлэлцүүлгийн явцад гарах маргаан, мэтгэлцээнд оролцохдоо бусдыг доромжлох, сэтгэл зүйн хувьд дарамтлах, баримт нотолгоогүй үгүйсгэл зэрэг үйлдэл гаргахыг хориглоно.

3.3.5. Хэлэлцүүлгийн өмнө болон явцад хэлэлцэж буй бүтээлийн талаар хувийн санаа бодлоо бусдад тулгах, хуйвалдах үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.

3.3.6. Хэлэлцүүлэгт орсон судлаач шаардлагатай гэж үзвэл хэлэлцүүлгийн тэмдэглэлтэй танилцаж гарын үсгээ зурж баталгаажуулж болно.

3.4. Эрдэм шинжилгээний бүтээлийг хэвлэн нийтлүүлэхэд судлаачийн баримтлах ёс зүйн хэм хэмжээ:

3.4.1. Эрдэм шинжилгээний ажлын үр дүнгийн талаар санаатайгаар худал мэдээлэхгүй байх;

3.4.2. Эрдэм шинжилгээний бүтээлд зохиогчийн нэрсийг судалгааны ажилд оруулсан бодит хувь нэмрийг үндэслэж оруулах ба судлаачийн зөвшөөрөлгүйгээр бүтээлд нэрийг нь оруулах, хасахыг хориглоно.

3.4.3. Бусдын зохиол, бүтээл, судалгаа, нээлтийг санаатайгаар болон хууль бусаар өөрийн болгохгүй байх;

3.4.4. Бусдын санаа, бүтээлийг ашиглан өөрийн зохиогчийн эрхтэйгээр хэвлэн нийтлүүлэхгүй байх;

3.4.5. Судалгааны нэг ижил үр дүн бүхий бүтээлийг санаатайгаар хэд хэдэн сэтгүүлд давхар хэвлүүлэх, дахин илгээх, хэвлэн нийтлүүлэхийг хориглоно.

3.4.6. Судалгааны нэг үр дүнг хэд хэд хувааж, тусдаа өгүүлэл болгон задалж, нийтлүүлэхээс зайлсхийж, сэдэв давхцуулахгүй байна.

Дөрөв. Ёс зүйн дүрмийг зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлага

4.1. Энэхүү дүрмийн хэрэгжилтийг хангах нь эрдэм шинжилгээний ажилтан "Шинжлэх ухаан, технологийн тухай" хуулийн 13 дугаарт заасан үүргээ биелүүлж, эрдэм шинжилгээний ажилтны нэр төр, ёс зүйг хангах баталгаа болно.

4.2. Эрдэм шинжилгээний байгууллага дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь эрдэм шинжилгээний ажилтны ёс зүйн зөрчил гаргасан тухай гомдол, саналыг судлан шийдвэрлэх Ёс зүйн зөвлөлтэй байна.

4.3. Ёс зүйн зөвлөл нь энэхүү дүрмийн хавсралтаар баталсан үлгэрчилсэн журмыг баримтлан ажиллана.

4.4. Ёс зүйн зөвлөл нь эрдэм шинжилгээний байгууллага, дээд боловсролын байгууллагын эрдэм шинжилгээний ажилтны ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн тухай гомдол, мэдээллийг хянан шалгах, дүгнэлт гаргах үүрэг хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол ёс зүйн хэм хэмжээг сахиулах, дүрэм, журмын биелэлтийг хангуулах зорилгоор зөвлөлөөс зөвлөмж, шаардлага гаргаж болно.

4.5. Зөвлөлийн дүгнэлтээр ёс зүйн зөрчил гаргасан нь тогтоогдсон бол эрдэм шинжилгээний ажилтанд албан ёсоор мэдэгдэж, ёс зүйн хариуцлагыг сайн дураараа хүлээх боломж олгоно.

4.6. Эрдэм шинжилгээний ажилтан ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн тухай ёс зүйн зөвлөлийн дүгнэлтийг үндэслэлтэй гэж үзвэл томилох эрх бүхий этгээд холбогдох хууль, журамд заасны дагуу ёс зүйн хариуцлагыг ногдуулах шийдвэрийг бичгээр гаргана.

4.7. Эрдэм шинжилгээний ажилтны гаргасан зөрчил нь сахилгын болон захиргааны зөрчил, гэмт хэргийн шинжтэй бол холбогдох хуулийн дагуу хариуцлага ногдуулна.

4.8. Эрдэм шинжилгээний ажилтны ёс зүйн зөрчил гаргасны улмаас сайн дураараа албан тушаалаас чөлөөлөгдөх нь ёс зүйн хариуцлага хүлээсэнд тооцогдоно.

4.9. Ёс зүйн зөрчил гаргасан нь ёс зүйн зөвлөлийн дүгнэлтээр нотлогдсон эрдэм шинжилгээний ажилтанд хариуцлага ногдуулаагүй, ёс зүйн зөвлөлийн дүгнэлт, саналыг хэрэгжүүлээгүй байгууллагын удирдлагад томилох эрх бүхий албан тушаалтан холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

4.10. Ёс зүйн зөрчлийг илрүүлснээс хойш 6 сар, зөрчил гаргаснаас хойш 12 сараас илүү хугацаа өнгөрсөн бол ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэхгүй. Био ёс зүйн болон байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөх туршилтын үр дагавар нь 1 жил болон түүнээс дээш хугацааны дараа хор нөлөө нь илрэх магадлалтай тул ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэхгүй байх хугацааг тогтоохдоо тухайн зөрчлийн төрлийг харгалзан үзэж, хугацааг тогтооно.

4.11. Эрдэм шинжилгээний ажилтанд ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэсэн өдрөөс хойш нэг жилийн дотор ёс зүйн зөрчил гаргаагүй бол түүнийг ёс зүйн шийтгэлгүйд тооцно.